

Dimarts,

24 de novembre
del 2009

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Esports Cultura i Espectacles Comunicaci

LES CONNEXIONS PERSONALS QUAN ES FA CARRERA POLÍTICA I DESPRÉS

Les rendes de la política

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

Quins són els rèdits d'entrar en política? Quin és el profit (monetari, s'entén) que genera fer una carrera més o menys reeixida en l'arena pública? Proveu de fer una d'aquestes preguntes tan indiscretas als nostres polítics professionals i, lògicament, us parlaran, tot posant la boca torta, de tots els sacrificis personals i les hores perdudes que implica servir el bé comú. Devia ser per això mateix que els meus besavis i avis sempre insistien, amb el sentit comú propi del poble menut, que la política no té entranyes, i aconsellaven no ficar-s'hi mai si no era per viure'n (i, suposo, per viure'n bé).

MESURAR LES RENDES QUE PRODUUEIXEN els càrrecs polítics és, en tot cas, difícil, contra el que devien pensar els meus avantpassats i contra el que clamen avui en dia les veus més populistes. Per exemple, tenir un país ple de polítics milionaris no vol dir res perquè aquests mateixos individus potser haurien acabat la seva vida com a multimilionaris si no haguessin gastat la meitat de la seva vida escalfant un escó parlamentari. Igualment, la presència de polítics amb uns ingressos d'una modèstia grisa no és cap prova de la seva honestedat perquè potser confinats al sector privat amb prou feines haurien esgarapat un salari mínim interprofessional.

CONSCIENT DE TOTS AQUESTS PROBLEMES, un professor de ciència política de MIT ha recollit informació sobre el valor del patrimoni deixat a l'hora de la seva mort per tots aquells ciutadans britànics que van fer campanya electoral per obtenir un escó a la Cambra dels Comuns entre 1950 i 1970. I amb aquestes dades ha comparat els patrimonis d'aquells candidats que van guanyar o perdre les eleccions per un marge de vots estretíssim. La justificació d'aquest mètode és senzilla: perdre un escó per uns quants vots es deu normalment a l'atzar (un dia de pluja que espanta alguns electors, un partit de futbol que fa desistir uns quants *hooligans* d'anar a votar o un autobús públic espatllat en un barri qualsevol) i no a la qualitat i recursos (financers, organitzatius o intel·lectuals) dels candidats. I, per tant, és

SOMEKAWA

plausible atribuir tota o gairebé tota diferència en l'evolució de les seves rendes a partir d'aquell moment a la sort que dugué un dels candidats a vèncer i a l'altre a fracassar per un trist grapat de vots.

ELS CANDIDATS BRITÀNICS QUE GUANYAREN per un marge de vots estret (i van poder desplegar una vida política plena) van deixar als seus hereus un patrimoni mitjà de 380.000 euros. Per contra, els perdedors (marginals) van acumular una mitjana de 285.000 euros. Entre els polítics conservadors la diferència és encara més acusada: 606.700 contra 293.300 euros. (L'herència mitjana dels ciutadans britànics morts l'any 2002 fou de 129.400 euros.)

CAL ATRIBUIR AQUESTES DIFERÈNCIES a casos de corrupció? No necessàriament. Malgrat els escàndols (menors) de despeses parlamentàries injustificades aquests darrers mesos, el Regne Unit forma part dels deu països més honestos del món en tots els índexos i mesures que es publiquen regularment. I és que els rèdits que produeix la política tenen un altre origen: les connexions personals que els polítics adquireixen durant la seva carrera parlamentària i pública i que fan servir als seus despatxos i consultories un cop tornen a la vida privada. Valgui a tall d'exemple el cas de Nigel Lawson, ministre d'Economia de Margaret Thatcher. Tres mesos després de deixar el govern l'any 1989, Lawson esdevingué un dels directors de Barclays: la mateixa tarda del seu nomenament el valor de mercat d'aquell banc pujà prop de 100 milions d'euros.

A LES CULTURES MEDITERRÀNIES, amb una estructura de regulacions més extensa i una administració pública més expansiva, les connexions personals segurament juguen un paper més rellevant en la vida política i social de cada dia, tot i que, mancades de la City londinenca i els seus sous, no arribin ser tan lucratives. Als països petits, el pes d'aquesta xarxa de contactes personals, de favors rebuts i de favors promesos, s'accentua encara més. "Tothom" es coneix i "tothom" depèn de "tothom": els polítics solen trobar-se a les mateixes nits literàries i tertúlies radiofòniques; empresaris, banquers (o directius de caixes) i líders sindicals participen a les mateixes reunions dels cercles de negocis, escolten alhora el darrer homenot internacional que visita al país i negocien plegats una solució pseudosalomònica al darrer bunyol nacional amb el conseller de torn; i acadèmics i consultors esperen amb una ansietat tensa l'encàrrec d'informes d'un cert suc. (Naturalment, aquesta estructura en xarxa pren un caràcter deforme i retorçat en aquells països als quals els roben el deu per cent de la seva producció cada any: però, d'això, en parlarem un altre dia.)

PER EVITAR L'ESCLEROSI I LA RUÏNA que progressivament es mengen un país governat per favors personals, hi ha dues solucions. Una, tenir un conjunt de normes culturals virtuoses i uns líders impecables -coses difícils d'imposar, si hem de creure Montesquieu, en climes càlids-. I, dues, unes institucions d'una transparència exemplar. Però, quines institucions? Malgrat tota la dèria actual, fer una llei electoral tindrà un impacte mínim: Itàlia va tenir llistes obertes fins als anys noranta amb resultats prou coneguts. Per contra, hi ha altres normes i pràctiques que, al meu entendre, farien més servei. Primer, la introducció de límits en la reelecció de mandats polítics, gradualment més estrictes en funció del valor del càrrec.

I, SEGON, L'ESTABLIMENT d'un sistema d'elecció per loteria en una bona part de la constel·lació de consells i comitès que hi ha a la Generalitat: des del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts i el CAC fins al Consell de Garanties Estatutàries (i, per què no, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya o el mateix Tribunal Constitucional). Aquesta elecció aleatòria, que es podria realitzar entre els centenars o milers de professionals i experts de cada ram, tallaria de soca-rel el sistema d'interdependències personals existents i liberalitzaria, en el sentit més vàlid de la paraula, Catalunya. L'elecció per loteria no és, contra el que pugui semblar, una solució nova o estranya al país. El Consell de Cent s'elegia, per exemple, per un sistema d'insaculació (és a dir, traient noms d'un sac tancat). Atenes i Venècia utilitzaren aquest sistema (juntament amb el de votacions estàndard) en moltes de les seves institucions, precisament perquè sabien que una república mor ofegada si no mata les camarilles i faccions que tan fàcilment es formen en un país petit.

Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 22. Dimarts, 24 de novembre del 2009

Paraules clau: Política, Personals, Polítics, Vida, Connexions, País, Euros, Rendes, Consell, City